

A Fővárosi Ítéltábla dr. Bognár Viktor ügyvéd (**felperesi képviselő címe**) által képviselt felperes neve (**felperes címe**) felperesnek, dr. Molnár Arnold ügyvéd (**alperesi képviselő címe**) által képviselt alperes neve (**alperes címe**) alperes ellen közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt indított perében a Balassagyarmati Törvényszék 2018. március 19. napján meghozott 20.P.20.305/2017/20. számú ítélete ellen az alperes részéről 22. sorszám alatt, a felperes részéről 23. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részeit nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és azt állapítja meg, hogy az alperes megsértette a felperes emberi méltóságát azzal, hogy a 2015. június 2. és 2016. november 10. napja között az alperesi intézetben fogatosított fogvatartása során az I. emelet 32. számú zárkában három fő fogvatartott elhelyezésének idején nem biztosította a felperes részére a megfelelő ételt, továbbá az alperes által a felperes részére fizetendő sérelemdíjat 80.000 (Nyolcvanezer) forintra leszállítja.

Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasítja.

A felperest terhelő elsőfokú perköltséget 81.600 (Nyolcvanegyezer-hatszáz) forintra felemeli, és a felperes által az állam javára fizetendő illeték összegét 96.000 (Kilencvenhatezer) forintra módosítja. A fennmaradó 24.000 (Huszonnégyezer) forint kereseti illeték az állam terhén marad.

Az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit ezt meghaladóan helybenhagyja.

Kötelezi a felperest 6.176 (Hatezer-százhetvenhat) forint, az alperest 1.544 (Ezer-ötszáznegyvennégy) forint állam által előlegezett költségnek a Balassagyarmati Törvényszék Gazdasági Hivatala külön felhívására való megfizetésére.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 12.380 (Tizenkétezer-háromszáznyolcvan) forint másodfokú perköltséget és az államnak az illetékügyi hatóság külön felhívására 53.176 (Ötvenháromezer-százhetvenhat) forint fellebbezési illetéket.

A fennmaradó 24.000 (Huszonnégyezer) forint fellebbezési illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes 2015. május 5-től 2016. november 10-ig szabadságvesztés büntetését töltötte. 2015. június 2-től szabadulásáig az alperesi büntetés-végrehajtási intézetben került elhelyezésre, először a II. emelet 70. számú zárkában két másik fogvatartottal, majd két nappal később már a IV. emelet 92. számú zárkában egy másik fogvatartottal, míg 2016. április 25-től az I. emelet 32. számú zárkában egy, illetve két másik fogvatartottal.

A felperes büntetése végrehajtását enyhe börtön fokozatban töltötte, majd 2016. március 3-tól enyhébb végrehajtási szabályokat (EVSZ) alkalmaztak rá. A szinten, ahol a felperes tartózkodott, a zárkák az ebéd, a vacsora és a váltás idejét kivéve reggeltől estig nyitva voltak, a fogvatartottak a szinten belül szabadon közlekedhettek. Emellett a felperes ezen időszak alatt folyamatosan dolgozott az alperesi büntetés-végrehajtási intézet cipőgyárának készáru raktárában, illetve az EVSZ hatálya alatt többször haza is látogatott.

A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az alperes megsértette a felperes emberi méltósághoz, élethez, testi épséghez, egészséghez és egészséges környezethez való jogát a fogvatartás során, és kötelezze az alperest 2.000.000 forint és kamatai megfizetésére. Egyéb kifogások mellett a felperes arra hivatkozott, hogy az általa lakott zárkák mérete nem felelt meg a 16/2014. (XII.19.) IM rendelet 186. § (2) bekezdésében foglaltaknak, azaz nem valósult meg az, hogy a zárkában az elítéltekre személyenként 10 m³ légtér és 4 m² mozgástér jusson. A felperes kiemelte, hogy az Emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt egyezmény 3. cikke szerint tilos a kínzás, az embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) számos ügyben foglalkozott a fogvatartási helyeken tapasztalható túlszűfolttsággal, és kimondta, hogy a folyamatos túlszűfolt zárkákban történő elhelyezés önmagában kimeríti az Egyezmény 3. cikkének megsértését. Ha a fogvatartott élettéré a 3 m²-t nem éri el, úgy mindenképpen megvalósul a jogsérelem. A strasbourgi esetjog szerint csak akkor van lehetőség arra, hogy a fogvatartottakat az előírtnál kisebb zárkában helyezték el, ha a büntetés-végrehajtási intézet olyan körülményeket biztosít, amelyek a szűk életterét ellensúlyozzák. Miután az alperes a felperes fogvatartásának időtartama alatt nem biztosította a minimális nagyságú mozgásteret, és nem tett olyan intézkedéseket, amelyek a zárkában kialakult szűk életteret ellensúlyozták volna. így a felperes ilyen módon való elhelyezése jogsértő.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Egyrészt arra hivatkozott, hogy a fogvatartottak személyiségi jogi jogsértésen alapuló igényeire a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bvtv.) 143. §-a szerinti kártérítési szabályok, valamint a 12/2014. (XII. 16.) IM rendelet szabályai az irányadók, melyek azonban személyiségi jogi jogsértés felróhatóságtól független szankcióinak alkalmazását nem teszik lehetővé. Ezt meghaladóan a zárka túlszűfolttségére alapított kereseti kérelem kapcsán előadta, hogy az alperes személyiségi jogi jogsértést nem követett el. Az elítéltek elhelyezése és az egyes intézetek letöltésre kijelölése a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának (BVOP) hatásköre, és az intézet nem rendelkezik jogszabályi felhatalmazással arra, hogy a kijelölt fogvatartottak befogadását megtagadhatta helyhiány, túltelítettség miatt. A túlszűfolttség az intézetnek nem róható fel. Az alperes mindent megtett annak érdekében, hogy a túltelítettséget csökkentse, ezért minden olyan helyiséget fogvatartotti zárkává alakított, amely az intézmény működéséhez egyébként nem volt nélkülözhetetlen, de több zárka kialakítására már nincs lehetőség. Kiemelte továbbá, hogy a felperes számára rendelkezésre álló mozgástér nem azonosítható a zárka területével, mivel a felperes azt napközben elhagyhatta. A készáru raktárban dolgozott, így napközben nem tartózkodott a zárkában, és több programon is rendszeresen részt vett.

A felperes biztonsági fokozatára tekintettel a zárkaajtó a szemle, a váltás és ebéd időpontját kivéve napközben végig nyitva volt, így a felperes nem töltötte az egész napot túlszűfolt környezetben, ráadásul EVSZ hatálya alá tartozóként az intézetet rendszeresen elhagyhatta. Így az alperes a zárka túlszűfoltóságából eredő hátrányokat ellensúlyozta, ezért személyiségi jogi jogsértés nem valósult meg.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes emberi méltósághoz és egészséges környezethez fűződő személyiségi jogát, és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperes részére 260.500 forint sérelemdíjat, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperes részére 74.000 forint perköltséget, és az állam javára külön felhívásra 104.370 forint le nem rótt eljárási illetéket, a fennmaradó illetéket az állam viseli.

Az ítélet szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:548. §-ának (1) és (2) bekezdése értelmében az önálló jogalanyisággal rendelkező alperes maga felel a fogvatartás körülményeiért. A közhatalom gyakorlása során ugyanis az állam önálló jogi személyiségű, önálló felelősségű szervein keresztül fejt ki szervező, intézkedő tevékenységét, és ha annak során éri kár a károsultat, az az adott szervvel szemben és nem az állammal szemben érvényesíthető.

A zárkában kialakult túlszűfoltóságra vonatkozó kereseti kérelem kapcsán az elsőfokú bíróság hivatkozott rá, hogy az Alkotmánybíróság a 32/2014. (XI. 3.) AB határozatában kifejtette, hogy az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmából az az absztrakt követelmény vezethető le, hogy a többszemélyes zárkában fogvatartottak részére biztosított élettérnek, illetve szabad mozgástérnek minden esetben el kell érnie azt a minimális értéket, ami biztosítja az emberi méltósághoz való alapjog sérelme nélküli elhelyezést. Az ennek hiányában létrejövő túlszűfoltóság embertelen, megalázó büntetésnek minősül. Az alperes a befogadási kötelezettségre való hivatkozásával nem mentheti ki magát, miután az alperes kötelezettsége a jogszabályok betartása és a fogvatartottak megfelelő elhelyezéséről való gondoskodás. A felperes elhelyezése mint embertelen bánásmód az emberi méltóságát sértette, így a Ptk. 2:52. § (1) és (2) bekezdése alapján részére sérelemdíj jár, amelyet fogvatartási naponként 500 forintban fogadott el az elsőfokú bíróság. Az összeg meghatározása során figyelembe vette a jelen ügyben nem alkalmazandó, de a Bvtv. 10/A. § (3) bekezdésében foglalt, alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt kiszabható kártalanítás egy napra eső 1.200 és 1.600 forint közötti összegét mint zsinórmértéket. Ehhez képest értékelte a felperes elhelyezésének összes körülményét, azaz a munkáltatását és az EVSZ-es fogvatartását is, és az 521 nap fogvatartásra tekintettel 260.500 forint megfizetésére kötelezte az alperest.

Az ítélet ellen a felperes és az alperes is fellebbezést terjesztett elő.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását kérte akként, hogy a bíróság a sérelemdíj összegét 625.200 forintra emelje fel, és az alperest marasztalja perköltségben. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében utalt arra, hogy a Bvtv. 10/A. § (3) bekezdésében foglalt kártalanítás egy napra eső összegére mint zsinórmértékre tekintett. Az nem vitatott, hogy a Bvtv. rendelkezései a sérelemdíjtól eltérő más jogintézményre, a kártalanításra vonatkoznak, de a jogalap tekintetében nincsenek eltérések, ez ugyanúgy a fogvatartott elhelyezése során megvalósított jogsértő magatartás kompenzálására szolgál, mint a sérelemdíj. A jogalkotó a kártalanítás összegét napi összegben konkrétan meghatározta, így a jogalkotó szándéka a felperes álláspontja szerint a sérelemdíj iránti igényt érvényesítő felperes vonatkozásában is zsinórmértékül szolgál, ami azt jelenti, hogy a bíróságnak legalább a napi minimumösszeget meg kell ítélnie. Nem hozhatja hátrányosabb helyzetbe a sérelemdíjat kérő felperest, mint a kártalanított fogvatartottat. Minderre

tekintettel kérte, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben töltött 521 nap és a ténylegesen megállapítható jogsértés figyelembe vételével a másodfokú bíróság a Bvtv. által meghatározott zsinórmértékre tekintettel állapítsa meg a sérelemdíjat, és azt napi 1.200 forintra emelje fel.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a felperes keresetének elutasítását kérte. Egyrészt arra hivatkozott, hogy nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a felperes és az alperes között büntetés-végrehajtási jogviszony áll fenn, amely meghatározza az elítélt és a büntetés-végrehajtási intézet jogait és kötelezettségeit, valamint azok érvényesítési módját. A fogvatartottak személyiségi jogi jogsértésen alapuló igényeire a Bvtv. 143. §-a szerinti kártérítési szabályok, valamint a 12/2014. (XII. 16.) IM rendelet szabályai az irányadók, melyek azonban a személyiségi jogi jogsértés felróhatóságtól független szankcióinak alkalmazását nem teszik lehetővé. Az alperes ezen felül hangsúlyozta, hogy a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 1. § (1) bekezdése értelmében a büntetés-végrehajtási szervezet a szabadságelvonással járó büntetéseket végrehajtó állami szerv. A büntetés-végrehajtási intézetnek így a felperes befogadása során nem volt lehetősége arra, hogy a felperest helyhiány, túltelítettség miatt ne fogadja be. A túlsúfoltság az intézetnek nem róható fel, a fogvatartás körülményeinek és feltételeinek megváltoztatására az intézetnek nincs lehetősége. Az alperes minden tőle elvárhatót megtett annak érdekében, hogy a túltelítettséget csökkentse, minden olyan helyiséget fogvatartotti zárkává alakított, amely egyéb feladathoz nem nélkülözhetetlen, de több zárka kialakítására már nincs lehetőség. Vizsgálni kell azt, hogy a felperes számára rendelkezésre álló mozgástér nem azonosítható a zárka területével, mivel azt napközben elhagyhatta. A felperes az intézet által biztosított programokon részt vehetett, emellett enyhébb rezsimbe elhelyezett elítélt volt, a zárkaajtó lényegében nyitástól zárásig a szemle, a váltás és az ebéd időpontját kivéve nyitva volt. Ráadásul a felperes napközben dolgozott, így nem töltötte az egész napot túlsúfolt környezetben. Mindezek alapján az alperes a zárka túlsúfoltságából eredő hátrányokat ellensúlyozta, ebből következően személyiségi jogi jogsértés nem állapítható meg. Ezen körülményeket az elsőfokon eljáró bíróság nem értékelte megfelelően.

A Fővárosi Ítéltábla mindenekelőtt rögzíti, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező része hiányos, azonban a rendelkező rész és az indoklás összevetése alapján kiolvasható volt, hogy a jogsértést kizárólag a felperes nem megfelelő elhelyezési körülményei, ezen belül a zárkák jogsértő mérete miatt állapította meg, a felperes által érvényesített egyéb sérelmekre alapított igényeket elutasította az elsőfokú bíróság. A felperes csak a sérelemdíj felemelése, az alperes pedig a terhére megállapított jogsértés és marasztalási összeg mellőzése iránt fellebbezett, így az elsőfokú ítélet elutasító része fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett. Szintén jogerőre emelkedett a 625.200 forint sérelemdíj feletti keresetet elutasító rendelkezése is. Ezért a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét csak a két fellebbezés által meghatározott keretben vizsgálta felül.

A másodfokú bíróság a tényállást a következők szerint kiegészíti. A felperes 2015. június 2. és június 4. között a II. emelet 70. számú zárkában volt fogvatartva, amely 7,92 m² alapterületű és 17,98 m³ térfogatú. Ebben a zárkában - a felperessel együtt - hárman kerültek elhelyezésre.

2015. június 4. és 2016. április 25. között a felperest a IV. emelet 92. számú zárkában helyezték el, amely 8,17 m² alapterületű és 18,55 m³ térfogatú. Ebben a zárkában - a felperest is számítva - két személy volt elhelyezve.

2016. április 25. és 2016. november 10. között a felperes az I. emelet 32. számú zárkában volt fogvatartva, amely 7,7 m² alapterületű és 17,48 m³ térfogatú. Ebben egy emeletes ágy és egy egyszemélyes ágy volt. Ezen időszak alatt a zárkában a felperest tartósan egy személlyel együtt

helyezték el, azonban időszakosan egy harmadik fogvatartottat is itt szállásolt el az alperes. 2016. május 2. és június 11. között, 2016. június 23. és június 28. között, illetve legkorábban 2016. október 13., legkésőbb október 23. és 2016. november 10. között került sor három fő elhelyezésére.

A kiegészített tényállás alapján a felperes fellebbezése nem megalapozott, az alperes fellebbezése részben megalapozott.

A felperes fogvatartása, amely vonatkozásában a személyiségi jogait sértő elhelyezést állítja 2015 júniusában kezdődött és 2016. november 10-ig tartott. A felperes a keresetét 2017. február 6-án terjesztette elő. Időközben 2017. január 1-jén hatályba lépett a Bvtv. 10/A. §-a, amely ilyen esetekre speciális nemperes eljárás útján érvényesíthető állami kártalanítási kötelezettséget ír elő. A törvény 436. § (10) bekezdés a) pontja akként rendelkezik, hogy az a fogvatartott is jogosult a kártalanítási igény benyújtására, akinek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelme a törvénymódosítás hatálybalépése előtt egy évvel előtt szűnt meg. A hatályba léptető rendelkezés helyes értelmezése a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint az, hogy - függetlenül a perindítás időpontjától - a 2017. január 1. napját megelőző egy éven belül véglegesen megszűnt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti igényérvényesítés esetén a fogvatartott jogosult választani, hogy a Bvtv. 10/A. §-a alapján bevezetett kártalanítási eljárást vagy a korábban hatályos általános szabályok szerinti kártérítési pert indítja meg (BDT.2018.3850.). Tehát a felperes 2017. január 1. után a kártérítési per indítására jogosult volt.

Az alperes arra hivatkozott, hogy általános szabályok szerint a Bvtv. 143. §-a, valamint a 12/2014. (XII.16.) IM rendelet szabályai az irányadók a fogvatartással összefüggő kárigények érvényesítésére, ezek azonban a személyiségi jogi jogsértés felróhatóságtól független szankcióinak alkalmazását nem teszik lehetővé. A Fővárosi Ítéltábla kiemeli, hogy jelen esetben a felperes az igényérvényesítést a szabadulását követően kezdte meg, így a Bvtv. 143. § (5) bekezdése szerint kártérítési igényét közvetlenül a büntetés-végrehajtási szerv székhelye szerint illetékes bíróságnál érvényesítheti. Miután a Bvtv. 143. § (5) bekezdése korlátozást nem tartalmaz, így semmi nem zárja ki, hogy a felperes az általa indított perben a Ptk. alapján érvényesíthető bármely szankciót igényelje személyiségi jogi jogsértésre hivatkozva, azaz a felperes jogosult az objektív jogkövetkezményeket is érvényesíteni.

A Fővárosi Ítéltábla osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját abban a körben, hogy az alperes mint a büntetést ténylegesen végrehajtó állami szerv - befogadási kötelezettségétől függetlenül - felelős az általa végzett tevékenység, akár az elhelyezés során bekövetkező jogsértések miatt a Ptk. 6:548.§-a alapján, miután az alperes kötelezettsége a büntetések végrehajtása során a jogszabályok betartása.

Minderre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla a jogsértés fennállását érdemben vizsgálta, ehhez azonban szükséges volt a tényállás kiegészítése és annak tisztázása, hogy a felperes által lakott zárkák pontosan milyen méretűek voltak. A másodfokú eljárásban a bizonyítási teherre és bizonyítandó tényekre vonatkozó kioktatást a bíróság pótolta és a felperes által indítványozott bizonyítást lefolytatta, a tényállást pedig a felperes által elfoglalt zárkák méretével, az ezekben eltöltött időtartammal, illetve a fogvatartottakkal számával kiegészítette.

A másodfokú bíróság a felperes által lakott zárkákat a felek egyező előadása alapján azonosította. A zárkák pontos méretét a másodfokú eljárásban az alperes felperesi felhívásra a Pf.6. sorszámú beadványában közölte. Bár Pf.7. sorszámú iratában a felperes arra hivatkozott, hogy az alperes ezen állításai nem felelnek meg a valóságnak, beadványának tartalma szerint nem a zárkák megadott

méretét vitatta, hanem előadta a berendezési tárgyakat, illetve azt, hogy azokban hány fő került elhelyezésre. Ezért a zárkák méretét a másodfokú bíróság az alperes Pf.6. sorszámú beadványának megfelelően elfogadta.

A felperes keresetlevelében közölte, hogy az egyes zárkákban hány fő elítélt tartózkodott. Ebből megállapítható, hogy a II. emelet 70. számú zárkában három, a IV. emelet 92. számú zárkában két fő elítélt volt, ezzel egyező a Pf.7. sorszámú előterjesztett beadványa is. Az I. emelet 32. számú zárkával kapcsolatban a felperes a Pf.7. sorszámú beadványában ugyan azt adta elő, hogy itt hárman voltak elhelyezve, ugyanakkor ezzel nem egyezik saját korábbi nyilatkozata. A keresetlevelében tételelesen megjelölte, hogy mely időszakokban voltak ketten és mely időszakokban hárman ebben a zárkában. Az ügyben meghallgatott **V. J.**, **H. J.** és **M. R.** tanú egyezően nyilatkoztak arról, hogy ebben a zárkában a felperessel együtt tartósan egy másik személy tartózkodott, azonban időszakosan sor került harmadik személy elhelyezésére is. A felperes I. emelet 32. számú zárkában állandó zárkatársa **V. J.** volt, aki a 15. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv szerint úgy nyilatkozott, hogy ketten voltak a felperessel, de volt, amikor betettek melléjük még egy embert. Ugyanezen tárgyaláson **H. J.** tanú elmondta, hogy volt, amikor a felperesék hárman voltak a zárkában. **M. R.** reintegrációs tiszt a 2018. január 24. napján tartott tárgyaláson részletesen elmondta, hogy az I. emelet 32. számú zárkában a felperes és **V. J.** volt elhelyezve, és 2016. május 2-től június 11-ig tartózkodott ebben a zárkában egy harmadik személy, majd 2016. június 23-tól június 28-ig, aztán pedig 2016. október 23-tól január 10-ig. Ezen tanú előadása nagyrészt megegyezik a felperes keresetlevelében megjelölt adatokkal. Egyezően adták elő, hogy 2016. május 2. és június 11. között tartózkodott három fő az I. emelet 32. számú zárkában, és azt is, hogy utána 2016. június 23-tól. A felperes keresetlevele ugyan nem tartalmazza, hogy ez a helyzet csak 2016. június 28-ig állt fenn, azonban a másodfokú bíróság ebben a körben a tanú vallomását fogadta el. A felperes keresetlevelében foglalt táblázatból ugyanis azt lehet megállapítani, hogy az azon rendező elv szerint készült, hogy a felperes külön sorban jelölte meg azt, hogyha változott a zárka, vagy ugyanabban a zárkában megváltozott az elhelyezésre kerülő létszám. Ugyanakkor 2016. június 23. és 2016. október 13. dátumot tartalmazó két sor adatai között változás nincs, mind a kettő ugyanazt a zárkát és ugyanúgy három fő elítéltet tartalmazza. A június 23-i kezdő időpont megegyezik a **M. R.** tanú által elmondottal, majd a három fő elítélt elhelyezését megjelölő 2016. októberi kezdő időpont nagyjából szintén. Ebből a Fővárosi Ítélet tábla arra a következtetésre jutott, hogy a felperes keresetlevelének elkészítése során egy sort kihagyott, azt a sort, ahol a három fő elítélt ismét két főre változott. Ezért a tanúvallomás szerint fogadta el, hogy 2016. június 23. és június 28. között volt még három fő elhelyezve a zárkában. Ezt követően a felperes és **M. R.** tanú is 2016 októberét jelölték meg akként, hogy ismét elhelyeztek egy harmadik személyt is a zárkában, az eltérés az, hogy a felperes szerint ez október 13-án, **M. R.** tanú szerint október 23-án történt. A két időpont egymáshoz közel esik és hasonló is. A rendelkezésre álló adatok alapján nem lehet megállapítani, hogy a felperes vagy a tanú előadása volt-e a pontos, tehát tényállásszerűen az rögzíthető, hogy legkorábban 2016. október 13-tól, legkésőbb 2016. október 23-tól került sor a felperes szabadulásáig, azaz november 10-ig még egy fő elítélt elhelyezésére az I. emelet 32. számú zárkában.

A Ptk. 2:42. § (1)-(2) bekezdésre tekintettel a bíróságnak vizsgálnia kellett, hogy a felperes büntetés-végrehajtási intézetben történő elhelyezése sértette-e az emberi méltóságát. A fogvatartással érintett időszakban hatályos, a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. § (1) bekezdése szerint a zárkában vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre 6 m³ légtér és férfi elítélt esetén legalább 3 m², női elítélt és fiatalkorú esetén 3,5 m² mozgástér jusson. A (2) bekezdés szerint a mozgástér meghatározása szempontjából a zárka vagy lakóhelyiség alapterületéből az azt csökkentő

berendezési és felszerelési tárgyak által elfoglalt területet figyelmen kívül kell hagyni. Az alperes által a Pf.6. sorszámú beadványban megadott méretek szerint a berendezési tárgyak összesen a zárkákban 2,09 m²-t adtak ki. Ugyanakkor az alperes csak egy ágyat jelentett be, míg az egyéb peradatok alapján a már kifejtettek szerint megállapítható, hogy a II. emelet 70. és az I. emelet 32. számú zárkában az emeletes ágyakon kívül egy egyszemélyes ágy is elhelyezésre került. Ilyen berendezési tárgyak mellett teljesen egyértelmű, hogy ezen két zárkában az egy főre jutó alapterület nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak a felperes fogvatartása idején sem akkor ha kettő, sem akkor, ha három fő volt a zárkában elhelyezve. A IV. emelet 92. számú zárka mérete - amennyiben ott egy emeletes ágynál több nem került elhelyezésre és a peradatok arra utalnak, hogy ilyen nem történt - a jogszabályi előírásoknak megfelelt.

A Fővárosi Ítéltábla kiemeli, hogy abból, hogy az alperes az elhelyezésre vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek nem tett eleget, nem következik feltétlenül, hogy a felperes személyiségi jogait is megsértette. Egy adott ágazati jogszabály, jelen esetben a büntetés-végrehajtásra vonatkozó jogszabály megsértése nem jelenti egyben személyiségi jogi jogsértés megvalósulását is. Jogszabálysértés folytán személyiségi jogi jogsértés akkor következik be, ha a jogsértés miatt a sérelmet szenvedett személy valamely, személyiséget alkotó lényeges tulajdonsága is sérül. Erre való tekintettel a Fővárosi Ítéltábla ezen többletfeltételek fennállását vizsgálta.

Az Alkotmánybíróság a 32/2014. (XI.3.) AB határozatában foglalkozott az alapvető jogokat sértő fogvatartási körülményekkel, ismertetve az erre vonatkozó nemzetközi jogi szabályokat és gyakorlatot is. A nem megfelelő fogvatartási körülmények a kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmába ütköznek, amelyek tilalmát az Alaptörvény mellett valamennyi jelentős nemzetközileg emberi jogi egyezmény is tartalmazza, többek között az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikke is. Az Európa Tanács tagállamai 1987. november 26-án aláírták a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezményt, amelyet Magyarország az 1995. évi III. törvénnyel hirdetett ki. Ennek 1. cikke alapján jött létre a CPT, azaz a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére alakult európai bizottság. Ezen szervnek az egyezmény 1. cikke szerint az a feladata, hogy látogatások révén megvizsgálja a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot vagy erősítse védelmüket. A 10. cikk szerint a bizottság minden látogatás után jelentést készít a látogatás során tapasztalt tényekről, és jelentéseit átadja az érintett szerződő félnek, amely tartalmazza az általa szükségesnek tartott ajánlásokat is. A 12. cikk alapján ezenfelül a bizottság minden évben általános jelentést is előterjeszt az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága elé. Az Alkotmánybíróság a CPT által készített jelentéseket áttekintve megállapította, hogy ezen bizottság ajánlása szerint többszemélyes zárkák esetén az egy főre jutó minimális léterter legalább 4 m², míg egyszemélyes cella esetén legalább 6 m². A CPT 2010-ben ajánlását annyiban szigorította, hogy a minimálisan megkövetelt léterterbe a helyiségben található illemlhely, tisztálkodóhely nem számítandó bele. Az EJEK ítélezési gyakorlata szerint a túlsúfoltság extrém szintje önmagában egyezményisértőnek minősül, míg kevésbé súlyos mértéke általában egyéb, a fogvatartás során fennálló körülmények negatív hatásaival együttesen okozza a 3. cikk sérelmét. A túlsúfoltság megállapításánál figyelembe veszi a CPT-nek a fogvatartottak minimális léterterét 4 m²-ben meghatározó ajánlását. A gyakorlat szerint ha azt állapítja meg, hogy a zárka területéből egy főre jutó léterter elérte a 4 m²-t, akkor a fogvatartás körülményei nem egyezményisértőek. Amennyiben pedig a rendelkezésre álló léterter a 3 m²-t nem éri el, azaz egyéb körülményektől függetlenül olyan túlsúfoltságnak minősül, amely önmagában a 3. cikk sérelmét jelenti. Az EJEK a 3-4 m² közötti személyes tér esetén többnyire egyezményisértést állapít meg, azonban jellemzően a fogvatartás egyéb körülményeinek, így például a zárkán kívül tölthető idő igen rövid tartalmának, a zárkában tapasztalható magas hőmérsékletnek, az illemlhely nem megfelelő elhelyezésének vagy az élelmezés elégtelenségének is

jelentőséget tulajdonít. Ebben az esetben ezen körülmények és a túlsúfoltság együttes hatása sérti az embertelen és megalázó bánásmód tilalmát.

A Fővárosi Ítéltábla az alkotmánybíróági határozatban hivatkozott nemzetközi jogi gyakorlat alapján vizsgálta a felperes helyzetét.

A magyar jogszabállyal ellentétben az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata bruttó, azaz a berendezési tárgyakkal együtt számított alapterületet vesz figyelembe azzal, hogy csak az illemhely és a mosdó területe vonható le. A II. emelet 70. számú zárka 7,92 m² alapterületű, amelyben három fő volt elhelyezve, így egy főre csak bruttó 2,64 m² jutott, még az illemhelyet is beleszámítva. Ilyen módon a II. emelet 70. számú zárkában történt elhelyezés során fennállt az olyan indokolatlan túlsúfoltság, amely alkalmas lehetett arra, hogy az ott élők emberi méltóságát sértse. Ugyanakkor a felek egyező előadása szerint a felperes összesen 2 napot töltött ebben a zárkában. Ez a két nap kétségtelenül kellemetlen és kényelmetlen lehetett számára, de ezen elhelyezés az idő rövidsége miatt személyiségi jogot sértőnek nem minősül.

A IV. emelet 92. számú zárka 8,17 m² alapterületű, amelyben összesen két fogvatartott volt elhelyezve, így egy főre kicsit több mint bruttó 4 m² jutott. Az I. emelet 32. számú zárka 7,7 m² nagyságú volt. Ebben az idő legnagyobb részében ketten voltak elhelyezve, így egy főre bruttó 3,85 m² jutott. Bár az illemhely és a mosdó pontos mérete nem ismert, de figyelembe véve ezek becsült méretét, mind a két zárkában hozzávetőleg 3,5 m² juthatott egy főre két fős elhelyezés esetén. A fentiek alapján az látszik, hogy a IV. emelet 92. számú zárka a felperes fogvatartása idején a magyar hatályos jogszabálynak megfelelt, az I. emelet 32. számú két fő elhelyezése esetén sem. Ugyanakkor a fentiek alapján az EJEB által kidolgozott szempontrendszer alapján is vizsgálendő, hogy olyan módon történ-e a felperes elhelyezése, ami a túlsúfoltság miatt emberi méltóságot sért.

Az EJEB - magyar Alkotmánybíróság által hivatkozott - gyakorlata szerint azt, hogy az elhelyezés emberi méltóságot sért-e, a zárka méretén mint meghatározó tényezőtől kívül az egyéb, ezen hátrányt esetlegesen enyhítő, könnyebbé tevő, avagy súlyosító körülményekre tekintettel összességében kell vizsgálni. Az ezen zárkákban történt két fős elhelyezés az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata szerint a kb. 3,5 m²-es egy főre jutó bruttó mozgástérrel abba a kategóriába esik, amely nem minősül feltétlenül egyezményt, azaz személyiségi jogot sértőnek. A felek egyező előadása alapján azt lehetett megállapítani jelen perben, hogy a felperes olyan szinten volt fogvatartva, ahol a zárkák csak az étkezések, illetve a váltás idejére voltak bezárva, egyébként a szinten belül a fogvatartottak szabadon mozoghattak. A felperes a teljes időszak alatt dolgozott, így a munkanapok ébren töltött részének jelentős felét nem a zárkában töltötte. Ezenfelül az időszak egy része alatt enyhébb végrehajtási szabályok hatálya alá tartozott, ezért kb. 2 hetente hétvégére haza is utazhatott. Ezen körülmények alapján a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint nem indokolt az egy főre jutó kb. 3,5 m²-es elhelyezésre tekintettel jogsértés megállapítása.

Az I. emelet 32. számú zárkában azonban meghatározott időszakokban többen voltak elhelyezve, összesen mintegy 2-2,5 hónapig. Amennyiben hárman voltak ebben a zárkában, akkor az egy főre jutó bruttó mozgástér csak 2,57 m², ebből ráadásul még az illemhely és a mosdó területét is le kellene vonni. Ezen időszakban már azt lehet megállapítani, hogy az egy főre jutó bruttó mozgástér távolról sem érte el a 3 m²-t. Ez olyan extrém túlsúfoltságnak minősül, amely minden további körülmény vizsgálata nélkül kimeríti az embertelen és megalázó bánásmód tilalmát, azaz az emberi méltóság sérelmével jár, függetlenül attól, hogy a fenti, a fogvatartás körülményeit a felperes számára könnyebbé tevő körülmények ezen időszak alatt is fennálltak. Minderre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla a Ptk. 2:42. § (1)-(2) bekezdése és 2:51. § (1) bekezdés a) pontja alapján az I.

emelet 32. számú zárkában három fős elhelyezéssel töltött időszak - összesen mintegy 2-2,5 hónap - vonatkozásában megállapította, hogy a túlszűfolt elhelyezés folytán a felperes emberi méltósága sérült.

A Fővárosi Ítéltábla nem látta alapját annak a megállapításnak, hogy ezen jogsértés folytán a felperes egészséges környezethez fűződő személyiségi joga is sérült volna, miután a felperes semmiféle arra vonatkozó tényelőadást nem tett, hogy az egészsége miatt sérült vagy került veszélybe önmagában a zárkák mérete folytán, így az erre vonatkozó felperesi keresetet elutasította.

Ezen időszak vonatkozásában - zsinórmértékül elfogadva az azóta jogalkotó által a kártalanítás jogintézménye kapcsán meghatározott napi összeget - az ítéltábla 80.000 forint sérelemdíjat tartott megállapíthatónak a Ptk. 2:52. § (3) bekezdése alapján.

Minderre tekintettel a másodfokú bíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 252. § (3) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta, a megállapítási részt korlátozta és pontosította, a marasztalási összeget pedig 80.000 forintra leszállította. Az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezése helyes volt a felperes 260.500 forint marasztalási összeget meghaladó keresetének elutasítása vonatkozásában, így az ítélet ezen részét a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az ítélet részleges megváltoztatása folytán a felek pervesztességének-pernyertességének aránya az elsőfokú eljárásban - tekintettel arra, hogy a megállapítási kereset kisebb részben alapos volt - a felperesre kedvezőtlenebbül 20-80%. A felperesi és az alperesi jogi képviselő díját a másodfokú bíróság a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján állapította meg azzal, hogy a felperes áfamentesen 100.000 forint, az alperes áfával növelten 127.000 forint megterítésére tarthatna igényt. A felperesnek ezen összeg 20%-a, az alperesnek ezen összeg 80%-a jár, így a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a felperes által az alperes részére fizetendő elsőfokú perköltség 81.600 forint. A tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán feljegyzett 120.000 forint kereseti illeték 80%-át a Pp. 81. § (1) bekezdése és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a felperes köteles megfizetni. A fennmaradó 24.000 forint kereseti illeték megfizetésében az alperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 4. § (1) bekezdése és 5. § (1) bekezdés c) pontja alapján nem marasztalható.

A Fővárosi Ítéltábla észlelte, hogy az elsőfokú eljárás során felmerült 7.720 forint állam által előlegezett tanúdíj is, amelynek viseléséről az elsőfokú bíróság elmulasztott rendelkezni. Erről a másodfokú bíróság a Pp. 253. § (3) bekezdés második mondata alapján hivatalból rendelkezett, és a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján ezen összeg 80%-ának megfizetésére a felperest, 20%-ának megfizetésére az alperest kötelezte.

A felperes által a fellebbezésben vitatott érték 364.700 forint, az alperes által vitatott érték - mivel a megállapítási rendelkezés elutasítását is kérte - 600.000 forint volt, így a másodfokú pertárgyérték 964.700 forint. Tekintettel arra, hogy a marasztalási összeget az ítéltábla 80.000 forintra leszállította, ugyanakkor a megállapítást részben fenntartotta, mérlegeléssel azt állapította meg, hogy a fellebbezési eljárásban a felek pernyertességének-pervesztességének aránya 1/3-2/3 az alperesre kedvezőbben. A 964.700 forintos fellebbezési érték alapján a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése szerint a felperest 24.118 forint nettó, az alperest 30.630 forint bruttó ügyvédi munkadíj illetné meg. A felperes ennek 1/3-ára, az alperes pedig ennek 2/3-ára jogosult, így a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó 81. § (1) bekezdése értelmében a felperes köteles az alperes részére 12.380 forint perköltség megfizetésére.

A felperes 364.700 forint értékű fellebbezése után 29.176 forint illeték került feljegyzésre. Miután ez egyáltalán nem vezetett eredményre, ezen illeték a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó 81. § (1) bekezdése alapján a felperes terhén marad. Az alperes fellebbezése részben vezetett eredményre, a megállapítást a bíróság csak részben tartotta fenn és az összeget is leszállította. Így a 600.000 forint pertárgyértékű fellebbezés után felmerült 48.000 forint illetékből a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó 81. § (1) bekezdése alapján 24.000 forint illetéket a felperes, 24.000 forint illetéket az alperes visel a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint. Az alperes azonban a 24.000 forint fellebbezési illeték megfizetésére az Itv. hivatkozott rendelkezései alapján nem köteles.

Budapest, 2018. október 16.

. Lukács Zsuzsanna s.k.
a tanács elnöke

dr. Szabó Csilla s.k. előadó bíró

dr. Kollár Zoltán s.k. bíró